Цана асобнага нумару 10.000 м. п.

ЗМАГАНЬНЕ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12, п. 6. (Wileńska 12 m. 6).
Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 г. штодня апрача сьвяточных дзён. Адміністрацыя ад 9 да 3 г.

Выходзіць два разы у тыдзень.
Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 100.000 м.п.
Для заграніцы удвая даражэй.

Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца.
Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.
Цана абвестак: перад тэкстам 15.000 мк., сярод тэксту 13.000 м. і на 4 стр. 12.000 м., за рацок пэтыту у 1 шп.

№ 1. Вільня, Нядзеля, 28-га кастрычніка 1923 г. Год I.

Да змаганьня!

Нішто на сьвеце нікому не даецца дарма. З асаблівай яркасьцяй гэта праўда выяўляецца ў гісторыі народаў.

Кожны народ, які пышыцца сваей воляй і сілай, дастаў усё гэта не дарма, не як дар, а здабыў дарогай часта доўгага і цяжкога змаганьня, часта крывавай барацьбой.

І дарма польскі міністар у Сойме надоечы казаў, што незалежнасьць дасталася Польшчы дарма: няпраўда, яна акуплена крывёй лепшых сыноў Польскага народу, палёгшых да палёх бітваў і зложыўшых свае косьці ў далёкай і халоднай Сыбіры...

Істнуюць дзьве дарогі, па якіх ідуць народы, здабываючы для сябе волю. Там, дзе пануе няволя, дзе закон не бароне народу і яго праваў, дзе ўсё грунтуецца на сіле і гвалце,—там паняволены народ *процi сілы ўжывае сілы.* Наадварот, у гаспадарствах канстытуцыйных, дзе ўсё аснована на законе, істнуюць вельмі чысьленыя і рознародныя спосабы бараніць інтарэсы залежных ад дзяржавы народаў, *апіраючыся на канстытуцыю і ня выходзячы з межаў права.*

Дзеля гэтых дзьвюх дарог у беларускай мове істнуюць два назовы: для першае — *барацьба,* для другое—*змаганьне.* І мы сьвядома выбралі апошні назоў для нашае часопісі: мы хочам змагацца за правы нашага народу ў Польскім гаспадарстве, *карыстаючыся ўсімі прадугледжанымі ў канстытуцыі спосабамі.*

Бо тое, што аб нацыянальных правох меншасьцяў у Польшчы сказана ў канстытуцыі,—гэта толькі як — быццам *дэклярацыя* дзяржавы аб тым, у якім кірунку павінны выдавацца законы і загады ураду, што маняцца нармаваць жыцьцё нацыянальных меншасьцяў. Мала таго, што канстытуцыя прызнае нашае права на школу ў роднай мове, на падмогу дзяржаўнага скарбу для культурна-прасьветных установаў нашае: трэба, каб былі ўведзены ў дзяржаўнае жыцьцё адумысныя ўставы і правілы, якія-бы точна азначылі межы нашых праваў і точна ўстанавілі-бы абавязкі ўраду адносна да патрэб беларускага і другіх народаў, што знаходзяцца пад уладай Польшчы.

Польская дзяржава дагэтуль ня выдала, здаецца, ніводнага закону, які, у мысьль канстытуцыі, нармаваў-бы праўныя адносіны паміж урадам і нацыянальнымі меншасьцямі. Па-за агульнай дэклярацыяй нашых праваў, зьмешчанай у канстытуцыі, *законаў аб меншасьцях,* дзеля практычнага прылажэньня іх у жыцьці, *дагэтуль у Польшчы няма.* І—пакуль іх не завядуць — „найдэмакратычнейшая" спаміж сучасных канстытуцыяў астанецца толькі пустым словам.

Перад нашым народам і стаіць нязвычайна цяжкая задача: дабівацца ўстанаўленьня такіх законаў, якія *абавязывалі-бы* кожную дзяржаўную ўстанову, кожнага міністра і кожнага ўрадоўца шанаваць нашы правы і задаволіваць нашы патрэбы, на што права дае нам канстытуцыя.

Польская *канстытуцыя* ў сваім *дэмакратызьме* далёка *абагнала польскае грамадзянства.* Іменна ў канстытуцыі няма і сьледу тае нацыянальнае нецярпімасьці, тае ненавісьці, якую выяўляюць усе правыя, а часта нават і некаторыя левыя групы польскага грамадзянства.... А ўсе законы гаспадарства выдаюцца тым-жа польскім грамадзянствам—праз выбранцаў яго ў Сойме і Сэнаце. Згэтуль ясна, што ў сваім імкненьні да замацаваньня ў законах Польшчы абвешчаных яе канстытуцыяй праваў нацыянальных меншасьцяў і беларусы, і украінцы, і жыды, і немцы—ўсе нацыянальнасьці Польшчы сустрэнуцца з імкненьнем нацыяналістычнае большасьці польскага грамадзянства ўрэзаць гэтыя правы, *даць нам як наймеш.*

Але *мы павінны дабівацца як найбольш.* І на гэтым грунце нас чакае дужа цяжкое і доўгае *змаганьне.*

У гэтым змаганьні, ведзеным *парляманцкай дарогай,* павінен злучыцца ў-радно ўвесь наш народ.

У гэтым змаганьні пераможа наша *арганізованасьць,* наша нацыянальная і грамадзкая *сьвядомасьць,* наша духовая *моц* і *цьвёрдасьць,* з якой мы будзем дабівацца таго, што нам суліць канстытуцыя.

Толькі народ, няздольны да жыцьця, можа спадзявацца на нечыю ласку, на нейкую даравізну. Мы—народ жывы, народ, які яшчэ ня зжыў сваей творчай моцы, а толькі пачынае выяўляць гэту творчую моц сваю. І кожын крок у кірунку выяўленьня яе, кожная беларуская грамадзкая арганізацыя, кожная беларуская школа, кожная беларуская кніжка ці газэта, што выяўляе нашы патрэбы і дамаганьні, сьведчучы аб нашым культурным росьце,—ўсё гэта будзе ўзмацовываць вагу нашага голасу, калі мы вустамі нашых выбранцаў з соймавае трыбуны будзем дамагацца правядзеньня ў жыцьцё таго, на што дае нам права канстытуцыя.

У сучасных варунках нашага жыцьця кожнае *выяўленьне нашае культурнае і грамадзкае творчасьці*—гэта і ёсьць *змаганьне* за захаваньне ад зьніштажэньня нашага народу, змаганьне за нашае права на жыцьцё і на волю. Да такога змаганьня мы і заклікаем усіх беларусаў, што жывуць у межах Польскага гаспадарства.

Перад XIX Кангрэсам P. P. S.

У першых днях лістапада ў Кракаве адбудзецца XIX Кангрэс Польскай Сацыялістычнай Партыі (P.P.S.). Кангрэс мае выслухаць даклад Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту Партыі, вынясьці свой прысуд тэй палітыцы, якую вядуць яе адказныя кіраўнікі, як на соймавым і прафэсыянальна-клясавым грунце ўнутры Польскай Рэспублікі, так і на грунце міжпародных сацыялістычных арганізацыяў, і апрацаваць кірунак далейшай тактыкі партыі, яе адносіны да тых ці іншых пытаньняў, якія жыцьцё ставіць на парадак дня.

Як ведама P.P.S. лічыць сябе выразьнікам інтарэсаў і настрояў работніцкай клясы і мае прэтэнсію чуць не на манаполь у кіраўніцтве работніцкім рухам у межах Польшчы. І трэба сказаць праўду, што ў апошнія гады незалежнага істнаваньня Польскае дзяржавы на долю P.P.S. запраўды выпала гэтая вялікая роля, бо другія работніцкія партыі былі альбо дужа слабымі, як напр. незалежныя сацыялісты (група Дробнэра) ці камуністы, альбо толькі насілі назову работніцкіх, у запраўднасьці-ж зьяўляліся выразьнікамі інтарэсаў дробна-мяшчанства, як N.P.R. (народная работніцкая партыя) і хадэкі. Але адказныя і прызнаныя кіраўнікі P.P.S., якія запраўды мелі вялізарныя ўплывы на дзяржаўную палітыку Польшчы, вялі работніцкую клясу ня шляхам змаганьня за сацыялістычныя ідэалы, ня шляхам умацаваньня нават тых заваяваньняў работніцкай клясы, якія ёй удалося здабыць у пэрыад утварэньня маладое Польскае Рэспублікі, а шляхам палітычнага авантурызму пана Пілсудскага, шляхам угоды з буржуазнымі клясамі, і вынікам гэтай палітыкі было ўмацаваньне рэакцыі запрапашчэньне палітычных і сацыяльных здабыткаў пралетарыяту, яго эканамічная нэндза і паняволеньне ўладаючымі клясамі.

І вынікам гэтага зьяўляецца ўпадак уплываў P.P.S. сярод работніцкіх масаў і ўсіленьне левых сацыялістычных цячэньняў. Ува ўсіх вялікшых прамысловых раёнах мы бачым узрост камуністычных уплываў; хваля забастовак, якая пракацілася па ўсей Польшчы ўлетку, ясна сьведчыць аб гэтым, таксама як і выбары ў гарадзкія рады і касы хворых. І гэты ўзрост уплываў тых партыяў, з якімі P.P.S. вядзе самае вострае змаганьне, ідзэ дужа хуткім тэмпам. Ня кажучы ўжо аб такіх прамысловых цэнтрах як Горны Шлёнск, Донброўскі басэйн, Лодзь, Варшава, нават тут у Вільні, дзе прамысловасьць разьвіта досыць слаба, гэта рэзка кідаецца ў вочы: калі, напр., у часе выбараў у Сойм і Сэнат „Саюз пралетарыяў гарадоў і вёсак" атрымаў у параўнаньні з P.P.S. зусім ніклую лічбу галасоў, ужо праз некалькі месяцаў у часе выбараў у Раду Касы Хворых тая-ж група змагла правясьці трох сваіх кандыдатаў.

Мала таго сярод сяброў, P.P.S. істнуе моцная апазіцыя, адносна да тэй палітыкі, якую дагэтуль вялі яе кіраўнічыя органы. Істнуе нездавольства з лішняга ўгадоўства і мала-радыкальнай палітыкі. Бліжэй стаячыя да масы працоўнага люду радавыя працаўнікі лепш адчуваюць патрэбы работніцкіх масаў, чым загразшыя ў апортунізме, адарваўшыяся ад гэтай масы, патэнтованыя палітыкі яе кіруючых органаў. І гэта асабліва праяўляецца цяпер перад абрадамі партыйнага кангрэсу, перад выбарамі новых цэнтральных органаў партыі.

Як відаць, на гэтым кангрэсе адбудзецца моцнае змаганьне паміж гэтымі двума кірункамі ў самой партыі і перамога таго ці іншага кірунку будзе мець вялікае значэньне ня толькі для работніцкіх масаў, але наагул для ўсяго ходу палітычных падзеяў у Польскай Рэспубліцы. Запаведзь гэтага змаганьня дае праект рэзалюцыі на партыйны кангрэс, прыняты на зьезьдзе акружнай арганізацыі P.P.S. Варшава-Падмейска.

Галоўным пунктам разьбежнасьці паміж праектамі рэзалюцыяў Ц.В.К. і Варшаўскай арганізацыі зьяўляецца ацэнка палітычнай сытуацыі і ўчасьце P.P.S. у тварэньні новых урадаў.

Соймавая фракцыя P.P.S., як вядома да гэтага часу альбо сама дэлегавала сваіх прадстаўнікоў у кааліцыйныя ўрады (габінэт Вітос-Дашынскі), альбо падтрымлівала запарлямэнтарныя ўрады, як габінэты Новака, Сікорскага і г. д. Проціў сучаснага ўраду хьена-пяста, P.P.S., як вядома, знаходзіцца ў апазіцыі і, лічучы гэты ўрад шкодным як для інтарэсаў Польскаў дзяржавы наагул, так асабліва для інтарэсаў працоўных клясаў, Ц.В.К. партыі, як і соймавая фракцыя яе, імкнецца да зваленьня гэтага ўраду, а заместа яго зноў высоўваюць канцэпцыю запарлямэнтарнага ўраду, які-б апіраўся на шырокія слаі дэмакратыі. Аб гэтым гаворыць, як праект рэзалюцыі Ц.В.К., так і заявы з Соймавай трыбуны адказных аратараў соймавай фракцыі P.P.S.

Зусім іначай падыходзіць да гэтага пытаньня Акружная Варшаўская Канфэрэнцыя P. P. S., якая ў праекце рэзалюцыі на XIX Кангрэс партыі, надрукаванай у № 288 „Robotnika“, так выяўляе свае пагляды на сучасны палітычны мамэнт:

„Гаспадарчая палітыка ўладаючых клясаў перакінула ўвесь цяжар утрыманьня і абудовы дзяржавы, падважанай капіталістычнай вайной, на плечы работніцкай клясы. Пасьледствам гэтай палітыкі зьяўляецца сталае пагоршаньне фінансаў, а вынікам—узрастаючая з дня на дзень дарагоўля і вызыск работніцкай працы, які ўсё больш узмагаецца, выклікаючы нэндзу і дэмаралізацыю шырокіх масаў насяленьня.

Гэткае палажэньне абастрае да апошніх граніц клясавыя супярэчнасьці. Змаганьні за заработную плату, якія вядуцца ў рамках аднэй профэсыі, ня могуць даць поўных вынікаў. Разьліваюцца яны, як у ліпні 1923 г., у агульную барацьбу ўсіх пралетарыяў з вызыскам капіталу. Адначасна з нэндзай буржуазныя ўрады нясуць работніцкай клясе адабраньне ўсіх правоў, здабытых пралетар'ятам у пэрыяд народнага Ураду. Рэпрэсіі сыплюцца на сацыялістычных дзеячоў. Работніцкая прэса канфіскуецца, клясавыя пралетарскія арганізацыі прасьледуюцца і закрываюцца ўладамі“.

Адзначыўшы перамогу ў часе выбараў у Сойм буржуазных элемэнтаў, рэзалюцыя сьцьвярджае, што з гэтай прычыны

„... на месца цэнтровых альбо запарлямэнтарных урадаў, *прыкрываючых палітыку ўладаючых клясаў фразамі дэмакратыі і паступовасьці*, прышоў да ўлады ўрад яўнай рэакцыі капіталістычнай і абшарніцкай, урад запрапашчэньня работніцкіх правоў і зямельнай рэформы, урад дарагога хлеба і паліцэйскіх рэпрэсіяў, урад Вінцэнтага Вітаса і Станіслава Глонбіньскага“.

„Рэакцыя, якая імкнецца да неабмяжованай улады ў Дзяржаве, не задаваляецца пераходам улады ў яе рукі. Яна імкнецца да ўхіленьня парлямэнтарных кантроля і апазыцыі праз зваленьне самай падставы ўстрою Рэспублікі—парлямэнтарызму і дэмакратызму. Пры спагадлівым падтрыманьні ўладаючых класаў і бяз ніякіх перашкодаў з боку ўраду падрыхтоўваюцца баявыя арганізацыі рэакцыі да барацьбы з дэмакратычнай Польшчай“.

Лічучы, што работніцкая кляса павінна йсьці рука аб руку з малазямельным і безьзямельным сялянствам у змаганьні за дабрабыт працоўнага народу і свабоднае разьвіцьцё Польшчы ў сацыялістычным кірунку, рэзалюцыя сьцьвярджае, што

„зьдзейсьненьне гэтых мэтаў магчыма толькі праз зваленьне ўраду капіталістычнай і абшарніцкай рэакцыі і ўтварэньне работніцка-сялянскага ўраду, абапёртага на работніцкай клясе і малазямельным і безьзямельным сялянстве. Змаганьне за гэткі ўрад ня можа вырашыцца выключна на грунце сучаснага Сойму, альбо шляхам кампрамісу з якой-небудзь групай, уваходзячай у склад сучаснай урадовай большасьці, яно павінна быць вынесена за Сойм у шырокія масы насяленьня, супольны высілак якіх зможа зламаць пляны рэакцыі“.

Такім чынам, як відаць, у нізах самой партыі P. P. S. палітыка яе кіруючых вярхоў ня мае спагаду і праяўляюцца новыя, больш радыкальныя цячэньні. У № 289 таго-ж самага „Robotnika“ зьмешчана перадавіца, якая востра нападае на аўтараў рэзалюцыі, лічучы яе пастуляты адарванымі ад жыцьцёвых патрэбаў, немагчымі да правядзеньня ў жыцьцё пры сучасных варунках, тум ннымі і няяснымі, а нават западозрывая іх у „камунізьме“ ці „паўкамунізме“.

Па ўсяму відаць, што на кангрэсе адбудзецца вострае змаганьне паміж гэтымі двума кірункамі ў P. P. S., а хто ведае, можа й раскол на правых і левых сярод дагэтуль адзінай партыі. Так ці іначай гэты кангрэс Партыі Польскіх Сацыялістаў будзе мець бязумоўна вялікае значэньне.

Кумельган.

Палітычныя падзеі.

ПОЛЬШЧА.

Забастовачны рух у Польшчы прыймае ўсё большыя разьмеры.

У Донброўскім басэйне забастоўка капальняных работнікаў ня спынілася. Промыслоўцы ня йдуць на ўступкі. Работнікі моцна абураны бясчыннасьцю ўраду. Настрой, сярод работнікаў з прычыны зацяжнога характару забастоўкі павышаны. Штрэйкбрэхераў няма. Нават хадакі бастуюць.

У Лодзі забаставалі работнікі тэкстыльнай прамысловасьці. Работнікі дамагаюцца падвышкі платы на 122 проц. і рэгуляваньня платы, згодна з выказамі ўзросту дарагоўлі. Прамыслоўцы згаджаюцца толькі на падвышку на 20 прац.

У Кракаўскай чыгуначнай дырэкцыі распачалася забастоўка чыгуншчыкаў. Чыгуначны рух абслугоўваецца войскамі. Забастоўка пашырылася на Пётркоў.

Р. А. Т. паведамляе, што распачалася забастоўка чыгуншчыкаў у Варшаўскай і Радомскай дырэкцыі. Забастоўка чыгуншчыкаў у Усходняй Галіччыне трывае далей.

Марка хуткім тэмпам коціцца ўніз. Разам з тым расьце непамерна дарагоўля, працоўная люднасьць усё больш адчувае цяжар дарагоўлі, бо пэнсія і заработная плата ніяк не пасьпяваюць за шалёнымі скокамі дарагоўлі.

Газэты паведамляюць, што маршалак Сойму Ратай мае замер падацца ў адстаўку, а таксама, што на места п. М. Сэйды міністрам заграчічных спраў будзе назначаны п. Р. Дмоўскі.

НЯМЕЧЧЫНА.

Палажэньне ў Нямеччыне становіцца ўсё больш пагражаючым. На адбыўшымся паседжаньні міністраў пытаньне конфлікту з Баварыяй засталося нявырашаным. Пастаноўлена перадаць гэтае пытаньне на абмяркаваньне Дзяржаўнай Рады. А тым часам баварскі ўрад усё больш адмяжоўваецца ад рэшты Нямеччыны. Баварскія войскі прынясьлі прысягу на вернасьць баварскаму ўраду. Загады цэнтральнага ўраду не абвяшчаюцца. Генарал Лосаў разаслаў дэпэшу, ў якой кажа, што войска стане ў абароне баварскага ўраду проціў бэрлінскага ўраду, які знаходзіцца пад уплывам марксізму.

Баварская сацыял-дэмакратычная партыя выдала адозву, у якой зазначае, што гаспадарчае, палітычнае і культурнае разьвіцьцё баварскага народу можа быць забясьпечана ў еднасьці з рэштай Нямеччыны і дзеля гэтага партыя зробіць усе высілкі, каб не дапусьціць да распаду Нямецкай Рэспублікі.

Па загаду Бэрлінскага ўраду войскі займаюць усе важнейшыя гарады Саксоніі. 23 кастрычніка войскі занялі Дрэздэн. У шмат якіх гарадох дайшло да спатычак; ёсьць забітыя і раненыя.

Заняцьце войскамі Саксоніі яшчэ больш абвастрыла палітычнае палажэньне. Кангрэс работніцкіх радаў у Хэмніцы выбраў камісію, якая займецца апрацаваньнем дэталей абвешчаньня генаральнай забастоўкі. Супольная праца нямецкіх сацыял-дэмакратаў з камуністамі ўсё больш пашыраецца. На мітынгу сац.-дэм. у Лейпцыгу прэзыдэнт Нямецкай Рэспублікі Эбэрт выключаны з партыі. Палажэньне абвастраецца беспрацоўем, якое ахоплівае да 60% работнікаў.

Саксонскі міністар працы Траўбэ сказаў у саксонскім ландтагу прамову аб супрацоўніцтве Саксоніі з Радавымі Рэспублікамі. Траўбэ заявіў, што нямецкая работніцкая кляса ў змаганьні за свае правы, маючы проціў сябе ўсіх капіталістаў, павінна зьвярнуцца да Саюзу Радавых Рэспублік, які гатоў даць дапамогу нямецкім работнікам. Міністар заявіў, што ў бліжэйшыя дні трэба спадзявацца заядлае барацьбы за 8 гадз. рабочы дзень. Калі міністар сказаў гэтыя словы, на лаўках камуністаў і сацыялістаў раздаліся крыкі: „Раздаць аружжа работнікам, больш не чакаць!“.

У Гамбурзе камуністы распачалі рэвалюцыю. На лініі Любэк-Бюхэн узорваны рэльсы. Аружныя камуністычныя баёўкі ўварваліся ў паліцэйскія пасты; распачаліся бойкі; у горадзе пабудаваны барыкады; шмат забітых і раненых. На фабрыках і порту спынена праца.

Акцыя сэпаратыстаў у Надрэніі—утварэньня незалежнай Надрэнскай Рэспублікі, хоць падтрымліваецца акупацыйнымі ўладамі, вялікім пасьпехам не карыстаецца. Прафэсыянальныя саюзы вядуць змаганьне з дробна-мяшчанствам, якое падтрымлівае сэпаратыстаў. У многіх гарадох былі крывавыя бойкі, у выніку якіх сэпаратысты былі выгнаны з занятых імі публічных будынкаў.

С. С. Р. Р.

Зьезд Радаў Усходнай Карэліі абвесьціў новую Радавую Рэспубліку—Карэлію.

На зьездзе мэталістаў Троцкі сказаў вялікую прамову аб міжнародным палажэньні. Троцкі лічыць сучасную сытуацыю дужа сур'ёзнай. Гэткія маменты гісторыі бываюць раз на дзьве тысячы гадоў. Варункі перамогі рэвалюцыі ляжаць у неабходнасьці, каб у дадзенай дзяржаве дасьпелі эканамічныя і тэхнічныя варункі. Цяпер ня йдзе справа аб пасобныя змаганьні, а аб вырашучы бой на жыцьцё і сьмерць. Рэвалюцыя павінна нанесьці такі ўдар свайму ворагу, каб той больш ужо ня быў здольны да далейшай барацьбы. Гаворачы аб палажэньні ў Нямеччыне, Троцкі заявіў, што там з дня на дзень павялічваюцца рады рэвалюцыянераў. Далей Троцкі зазначыў, што Радавыя Рэспублікі павінны ўхі-

---

„Гаспадарства кветак васілька і пралескі“ на заваяваньне места.

Язэп Нарцызаў. „Пабрацімцы. Вялікая шышка“. Першая часьць повесьці „Вар'ят без вар'яцтва“. Віленскае Выдавецтва Б. А. Клецкіна, Беларускі аддзел. Вільня, 1923 г.

Толькі што вышла ў сьвет гэтая першая часьць повесьці новага беларускага аўтара.

Зьяўленьне кожнага новага тварца на бедным, толькі пачынаючым зелянець, полі нашае літэратуры будзіць цэлы рад думак і надзей, параджае прагавітую цікавасьць...

Тым больш, што новы аўтар піша прозай і пачаў вялікшага маштабу повесьць.

Паэтаў мы маем шмат, маем нават бязспрэчна вялікага паэта, ня меншага ад Шэўчэнкі, — Янку Купалу.

Маем шмат аўтараў-раскашчыкаў.

Маем такіх мастакоў-новэлістаў, такіх артыстаў кароткага апавяданьня, як Ядвігін Ш., нябошчык Лявіцкі.

Але вялікшых повесьцяў маем вельмі мала... А запраўднага беларускага нацыянальнага романа мы йшчэ прагавіта чакаем...

Дзеля таго зьяўленьне гэткага аўтара, які пачынае штось-ці вялікшае, хаця-б толькі па разьмерам, будзіць у нас нейкую радасна-трывожную надзею: ці ня ён дасьць нам тое, чаго чакае беларускі чытач, а можа і тое, чаго чакае беларуская літэратура!?

Язеп Нарцызаў, як відаць з першае часьці і як даведаўся ад самаго аўтара пішучы гэтыя радкі, запраўды мае намер і зусім гатовы плян стварыць, калі не роман, дык вялікую повесьць, якая будзе складацца аж з 5 часьцей!

Апроч пролёгу—„Пабрацімцы“—і першае часьці „Вялікая шышка“, ўжо зусім гатова да друку і другая часьць—„Скандал на Гапонавым млыне“.

Трэцяя часьць—„Вар'ят без вар'яцтва“,—якая ўжо пішацца, будзе мець месцам падзей дом вар'ятаў, матар'ял для мастацкага апісу якога даў аўтару ўласны яго досьлед, у характэры фэльчара. У гэты дом пападае галоўны герой повесьці,—мастак Гапук з надмеру свайго „вялікашышкаўскага я“...

Чацьвертая часьць рысуе героя ў ролі „Разбойніка Пугі“... Нарэшце—пятая—„Гапук мільянэр“ будзе мець сваім тэрэнам... поўдзень Францыі, дзе Гапук за нарабаваныя грошы купляе віллу, будуе галерэю абразоў і дапінае урэшце мэты сваіх імкненьняў, сваей амбіцыі—становіцца запраўднай „вялікай шышкай“...

Як бачым ужо з гэтага пляну, мы маем перад сабой перад усім зусім арыгінальны помысл, нешта зусім новае для нашае літэратуры, як па разьмерам, таксама і па свайму зьместу...

Зьмест повесьці, як відаць з першае часьці і асабістых інфармацыяў аўтара, прадстаўляе раўналежную гісторую двух маладых хлопцаў-пабрацімцаў, мастакоў—Гапука і Альфука.

Розьніца іх жыцьцёвае кар'еры, якая састаўляе ўсю цікавасьць апавяданьня, вынікае з рэзкай розьніцы паміж іх натурамі, тэмпэрамэнтамі, разнастайнасьцяй бацькаўскага дастатку, хатняга выхаваньня і г. д.

Іменна гэтае, псыхолёгічна-рэалістычнае, чыста мастацкае заданьне, вольнае ад усякай, як кажуць, „тэндэнцыі“,—з гары ці звонку накінутай ідэі, ці прадузятай думкі—і мае аўтар намер зьдзейсьніць у сваей повесьці.

Як бачым, гэта рэчавіста нешта зусім новае ў нашай літэратуры.

Мы ня кажам, што ў нас няма прозаічных твораў чыста мастацкай, вольнай ад паняволеньня тэндэнцыяй вартасьці.

Але ўсе яны неяк зьвязаны ўваскрашаемай паэтам мінуўшчынай, ці паняволены і здушаны сумнай сучаснай рэчавістасьцяй...

Язэп Нарцызаў—наадварот—зусім вольны мастак разкашчык, — псыхолёг-рэаліст, і робіць спробу гэтак званага „экспэрымэнтальнага романа“, які мае заданьнем „рашэньне“ пэўнай мастацка-псыхолёгічнай праблемы, а бліжэйшай мэтай—даць чытачу папросту мастацка-цікаўнае, займаючае апавяданьне.

Трэба зусім выразна адзначыць, што гэтае вызваленьне мастацкай творчасьці з усякіх путаў, гэтая спроба поўнай незалежнасьці яе ад усякай тэндэнцыі—сацыяльнай ці палітычнай, ці нават нацыянальнай,—як гэта ні пакажецца дзіўным, а для каго можа няпрыемным, зьяўляецца новым, вельмі важным і дадатным крокам уперад на шляху разьвіцьця нашае літэратуры.

Новая, вызваленая, кіруючаяся толькі сваімі ўнутранымі законамі творчасьць запраўднага мастака будзе толькі яшчэ лепш—бо вольна! служыць духоўнаму разьвіцьцю і хараству нацыянальнага „Я“ беларускага народу!

„Гэта ўсё можа вельмі добра, адкажа чытач.— Можа Язэп Нарцызаў запраўды зусім „вольны мастак“, бо „вызваліўся“ і асьмялеў аж да таго, што маніцца завясьці свайго Гапука аж на поўдзень Францыі і паказаць нам яго запраўднай „вялікай шышкай“!..

На гэткі „экспэрымент“ дапраўды-ж яшчэ не адважыўся ані водны са скромных беларускіх пісьменнікаў... Але-ж ці хопіць у вашага Язэпа Нарцыза таленту, мастацкіх сілаў і знаёмасьці рэалістычнага быту, каб паказаць нам на гэткіх розных тэрэнах усе штукі яго „Вялікай Шышкі“?!... Ці яго „пяці-часьцёвы роман“ ня ёсьць таксама чымсьці ў родзе „вялікашышкаўскай“ „ідэі“-фікс нейкага „вар'ята без вар'яцтва“, „ідэі“, якая можа пагражае самому аўтару папасьці, гэтак кажучы... — у „трэцюю часьць яго ўласнай „повесьці“?

Гэтае сумліўнае пытаньне—зусім слушнае.

Запраўды—ці ёсьць у тым, што ўжо даў нам аўтар пэўнае апраўданьне яго вялікага пляну,—якісь залог яго абяцанак?..

ляцца ад вайны і дбаць, каб праз Польшчу наладзіць вываз тавараў у Нямеччыну.

Выканаўчы Камітэт Комінтэрна ў пісьме да італьянскай сацыялістычнай партыі прапануе левым ня выходзіць з сацыялістычнай партыі і заклікае да цеснага супрацоўніцтва з камуністычнай партыяй дзеля аб'яднаньня рэвалюцыйных элемэнтаў.

Сярод вучоных Радавых Рэспублікаў абмяркоўваецца пытаньне аб дапамозе нямецкім вучоным. Існуе намер даць месца для нямецкіх вучоных у дамах адпачынку для вучоных і запрасіць для працы ў Радавых Рэспубліцах спэцыялістаў і арганізаваць грашовую і харчовую дапамогу.

Бэрлінская і Рыская біржы распачалі грашовыя апэрацыі ў радавых чырвонцах.

Выданы загад аб 6-ці гадзінным рабочым дні ў некаторых катэгорыях горных работаў.

На сельска-гаспадарчай выстаўцы да гэтага часу пабывала больш 60.000 асобаў.

Робяцца першыя спробы пераходу да тэрыторыяльнай сыстэмы арганізацыі чырвонай арміі. Прызваны 1898, 1899, 1900 і 1901 г. для абучэньня ў фармуемых на два тыдні тэрыторыяльных дывізіях.

„Правда“, абгаварываючы напад бандытаў на поезд Менск—Масква і забойства Герцэнштэйна, падчырківае прыхільныя адносіны польскага ўраду да Булак-Балаховіча, банды якога звольненыя з концэнтрацыйных лягераў зноў могуць рабіць напады на радавыя тэрыторыі. Але радзіць свайму ўраду не рабіць з гэткіх інцыдэнтаў дыплёматычных канфліктаў і спадзяецца, што польскі ўрад сам зьверне ўвагу на гэткія банды, што чуюць добрасуседзкія адносіны.

ГРЭЦЫЯ.

У Грэцыі прыхільнікі манархіі пад кіраўніцтвам генарала Матаксаса распачалі ваенны бунт. Чатыры правінцыяльных гарнізоны перайшло на старону Матаксаса. Ужо дайшло да баёў паміж урадовымі і ўзбунтаваўшыміся войскамі.

АУСТРЫЯ.

Дасюлешнія вынікі выбараў у аўстрыйскі парлямэнт выказваюць перамогу хадэкаў і сац.-дэмакратаў. Усенямецкая партыя атрымала шмат менш мандатаў, чым у папярэднім парляманце.

З Польскага Сойму.

У Сойме разглядалася ўстава аб забясьпечаньні інвалідаў.

Пасол **Круліноўскі** (кам.) абураецца, што інвалідаў аграбілі, што запамогі дужа візкія. Гэта ня прыпадак, што ўстава ўнесеная ў травні толькі цяпер разглядаецца Соймам. Уладаючыя клясы рыхтуюцца да новай вайны, маюць замер умяшацца ў нямецкія справы, каб дапамагчы нямецкім уладаючым клясам, згодна з дырэктывамі француських генаралаў і капіталістаў. Аружны напад мае распачацца тады, калі ўлада перойдзе ў рукі сялян і работнікаў. Нашыя капіталісты дрыжаць пры думцы, што і на другім баку Польшчы ўлада можа перайсьці да работнікаў і сялян і хочуць працягнуць руку помачы прускім юнкерам.

Ўставу адаслалі да камісіі сацыяльнай апекі.

У справе ўставы аб асабістых довадах (пашпарты) выступалі паслы: **Путэк** (Wyzw.), **Грунбаум** і **Прылуцкі** (жыды), і **Рэгер** (P.P.S.), якія даказвалі пэўную безсэнсоўнасьць гэтай ўставы, ўставу бараніў эндэк **Казлоўскі**, кажучы, што пашпарт—гэта ганаровы дыплём для паляка. Прапазыцыя пасла **Путка**, каб ўставу не разглядаць, а проста перайсьці да парадку дня, адкінута большасьцю 175 галасоў проці 173 галасоў лявіцы і нац. менш.

Каб паслы лявіцы больш акуратна прыходзілі на соймавыя паседжаньні дык гэтая ўстава напэўна-б правалілася. На жаль і нашых 3 паслоў ня было на гэтым паседжаньні.

Пасол **Табачынскі** (эндэк) робіць даклад буджэту на 3 і 4 кварталы г. г. Дэфіцыт за трэці квартал выносіць 7.584 мільярды м. п., на чацьвёрты квартал прадбачаны даходы на суму 12 трыльёнаў, а прыймаючы пад увагу павялічэньне падаткаў на 100 проц. 25 трыльёнаў, дэфіцыт за чацьвёрты квартал будзе 16 трыльёнаў і просіць аб зацьверджаньні яго.

З вялікай прамовай выступае пасол **Діманд** (P.P.S.). Зазначыўшы, што фінансавыя справы становяць галоўнае заданьне ўрадовае палітыкі, для чаго патрэбны спакой і лад у гаспадарстве. Але ўрад сам сее непакой, прыкладам чаго можа служыць вядомая адозва ўраду ў справе ўзрыву ў цытадэлі. Гэтая адозва мела забойчыя вынікі для польскай гаспадаркі. У Эўропе і ў самой Польшчы стварылася пераконаньне, што Польшча знаходзіцца ў пярэдадні перавароту. Распачаўся глатоўны спадак маркі і новы ўзрост драгоўлі. Справа з заграгічнай пазычкай, на якую ўрад пакладаў столькі надзеі, не кратаецца з месца. Адозва, па думцы Діманда, мела на мэце зьнішчэньне дэмакратычнага ладу ў Польшчы. Асьцерагаючы ўрад перад дыктатурай справа, Діманд зазначае, што яна можа выклікаць дыктатуру зьлева. Урад ня мае ніякай фінансавай праграмы. Падвышаюцца толькі пасрэдныя падаткі (акцызы), цяжар якіх падае на працоўныя клясы, у той час як беспасрэдныя падаткі, якія пераважна плацяць заможныя клясы, не павялічваюцца. Ашчаднасьць палягае пераважна ў скасаваньні патрэбных для дзяржавы ўстановаў, зьмяншаецца школьная сетка, касуюцца штаты 6.000 школаў, вэтэрынарная школа ў Варшаве, дэнтыстычная школа, бальніцы для дзяцей, зьмяншаюцца сумы на барацьбу з хваробамі.

Пасол **Зьдзеховскі** (эндэк) зваліўае ўсю віну за дрэннае становішча польскіх фінансаў на папярэднія ўрады, выказваецца за даверые ўраду і зацьверджаньне буджэту.

Устава прыймаецца за 197 галасамі хьена-пяста, проціў 177 галасоў лявіцы і нац. меншасьцяў.

З газэт.

Дзьве дарогі.

Газэта „Kurjer Polski“ пераказвае зьмест апошняе прамовы Троцкага ў гэткіх словах:

Адзначыўшы, што Расея ня хоча вайны з Польшчай, Троцкі з націскам заявіў, што Польшча мае на выбар: або стацца мастом паміж Расеяй і Нямеччынай, або апынуцца паміж Расеяй і Нямеччынай, як у абцугох. Калі будзе мастом, Расея шчодра заплаціць ёй за гэта. Расея ня хоча вайны, гатова ад яе ўхіліцца, але не пазволіць аддзяліць сябе ад Нямеччыны. У канцы Троцкі сказаў, што, калі Польшча захоча быць запорай паміж Расеяй і Нямеччынай, дык сама паставіць сябе ў палажэньне, якога баяцца варшаўскія нацыяналісты.

„Rzeczpospolita“, аднак, думае, што пры цяперашнім палажэньні Расея і Нямеччына ня ў сілах паважна пагражаць Польшчы.

Запраўды, трэба разглядаць сучасную Эўропу ўверх нагамі, каб хоць на адну часіну думаць, быццам разьбітая Нямеччына і ня маючыя лепшых дастаткаў Саветы могуць па ёй гарцаваць уволю, ды быццам няма тае сілы, што здалела-бы спыніць іх разгон.

Трэба адзначыць, што, аднача сна з заявамі аб ролі Польшчы, СССР падгатаўляе сабе йшчэ другую дарогу ў Нямеччыну, як піша той-жа „Kurjer Polski“ у артыкуле „Berlin—Kowno—Moskwa“. Кажучы аб праектаванай у сьнежні месяцы балтыцкай канфэрэнцыі ў Варшаве—*бяз учасьця Літвы*, „Kur. Pol.“ зварачае ўвагу на тое, што *перад* канфэрэнцыяй у Варшаве адбудзецца другая балтыцкая канфэрэнцыя ў *Коўне—бяз учасьця Польшчы*. Там, у Коўне, мае быць створаны саюз Літвы, Латвіі і Эстоніі.

Можна сьмела сказаць, што на ковенскім зьезьдзе проці варшаўскага зьезду будзе выстаўлены зусім іншы палітычны сьветапагляд на балтыцкія справы.... Ліга трох гаспадарстваў, якую Літва хоча наладзіць у Коўне, ёсьць уасабленьне расейска-нямецкае канцэпцыі, ёсьць будаваньне палітычнага і гаспадарчага маста паміж Расеяй і Нямецкім гаспадарствам.

Будучына пакажа, дзе і як Расея і Нямеччына здолеюць пабудаваць мост, што іх павінен злучыць. З свайго боку можам сказаць толькі адно: што шуканьне магчымасьці пабудаваньня такога маста — гэта наказ самога жыцьця, бо Расея і Нямеччына заўсёды жылі супольнымі гаспадарчымі інтарэсамі і будуць жыць імі далей.

Прызнаньне.

Пасьля таго, як урад выдаў праклямацыю аб выбуху парахавога складу ў варшаўскай цытадэлі, вінавацячы ў злачынным замаху „унутраных ворагаў“,—газэта „Gazeta Warszawska“ два дні ўзапар у сваіх перадавіцах старалася „растлумачыць“, быццам урад пад „унутранымі ворагамі“ разумеў камуністаў і... жыдоў!

З гэтае прычыны мы з вялікім зьдзіўленьнем прачыталі ў № 291 з гэтае серады ў тэй-жа газэце заметку аб засяданьні соймавае камісіі вайсковых спраў, дзе даслоўна сказана:

Палкоўнік Петражыцкі на жаданьне Жыдоўскага Клюбу заявіў, што ўрад у сваей

Ці ёсьць у тым, што ён даў прынамсі элемэнты тэй мастацкай вартасьці, аб якой мы казалі вышэй?

Ці мы маем у асобе новага аўтара запраўднага мастака, ад якога наша літэратура можа спадзявацца вялікшых дароў...

На гэтыя ўсе пытаньні іменна і павінна адказаць крытыка.

Хто-ж такі Язэп Нарцызаў?

Характар творчасьці кожнага аўтара, у значнай меры тлумачыцца яго сацыяльным паходжаньнем і данымі яго біографіі. Схаваўшыся пад гэтай псэўданазовай аўтар—Я. Д-ч.—запраўдны тыповы беларус з Полацкай зямлі (Дзісьненскага павету), скуль можа паходзяць і абодва яго героі.

Паходзячы з дробнай шляхты, яго род страціў калісь уласны засьценак і зышоў на арэнду.

У тыя „добрыя даўныя часы“ зусім ня было у нас сучаснай вострасьці сацыяльна-зямельных адносінаў, і, добры гаспадарны арандар—пасрэднік паміж панам абшарнікам і працоўным земляробам — даваў пэўныя карысьці абодвым сацыяльным антаганістам (супраціўнікам); лёгка дарабляўся і ўласнага дабрабыту.

Гэтак было і ў сям'і аўтара.

Патрыархальная заможнасьць быту, спакойны і радасны лад, якія панавалі ў яго пасьпешна-працоўнай сям'і, далі магчымасьць разьвіцца ў ім тэй сьветлай і беззлобнай апалітычнасьці, якая састаўляе галоўную асаблівасьць аўтора, якая, трэба прызнаць, — настолькі рэдкая зьявішча ў нашыя дні, што запраўды робіць з гэтай новай птушкі, заляцеўшай на беларускі Парнас,—запраўднага „белага крука“...

Яшчэ адну агульную і галоўную чырту духоўнага складу аўтара трэба зьвязаць з яго біографіяй і добра зразумець, каб у дальнейшым зразумець да канца яго індывідуальнасьць тварца-художніка.

Лепшыя прадстаўнікі такога тыповага для даваенных адносінаў у нашым краі сацыяльнага слою,—безьзямельных арандароў — страціўшы пачатную апору ўва ўласнай зямлі, здалелі знайсьці ўва ўласнай энэргіі, у новай форме жыцьцёвая актыўнасьці новую апору, як пераможцы ў жыцьцёвай барацьбе, выпрацовывалі ў сябе і пэўны запас моцнага жыцьцёвага оптымізму.

Тыя каротка-тэрміновыя, 3—6-ці гадовыя кантракты, пастаянныя пераезды з адной арэнды на другую, якіх напрыклад аўтар помніць у сваім жыцьці больш дзесятку, толькі гартавалі рухавасьць гэтае энэргіі, не свабоду і лёгкасьць,—давалі гэтаму тыпу людзей магчымасьць і здольнасьць у разе патрэбы, лягчэй перакінуцца з вёскі ў места, лягчэй дапасавацца да тагочаснага тэмпу жыцьця і жыцьцёвае барацьбы, якія пануюць у месьце...

Гэтая новая, выпрацаваная бацькамі і дзядамі актыўнасьць, вызваленая ад паняволеньня „адвечнай песьні“ ўрослага ў зямлю сялянскага „жыцьця“, у сыноў, як гэта заўсёды было—з крахам страціўшага гаспадарчыя і маральныя падставы старога патрыархальнага быту—пераходзіць у новай сьвядомасьці маладога пакаленьня—ў новую духоўную форму,—выяўляецца зазвычай у тэй ці іншай — ці прамыслова-гандлёвай, ці сацыяльнай, ці паэтычнай, актыўнасьці...

З гэтага слою драбнейшых безьзямельных арандароў выйшаў і стаў паэтам, адкрыўшы дарогу цэламу легіёну меншых братоў, сам кароль нашай паэзіі—Янка Купала.

Гэтак сама з таго-ж слою, а толькі больш заможнага, прыйшоў у места і вядзе такіх-жа, як ён сам, сваіх герояў-мастакоў з сялянскага сьвету ў гарадскі і наш Язэп Нарцызаў.

Гэтая „новая свабода“ падняўшагася над зямлёй, парваўшага ўсе пэўнай меры гэтыя адвечныя сувязі і путы духу, як ведама, прынцыпова адрозьнівае па аснаўному тыпу творчасьці Купалу ад Коласа, з якіх апошні ня можа і ня хоча адарвацца ад зямлі, ад вёскі, ад вясковага пэйзажу, ад сялянскага жыцьця...

Гэта самая супольная з Купалай—галоўная чарта,—свабоды ад зямлі, і, так сказаць, „самаапорнасьці“, творчага духа толькі пасунутая йшчэ далей, — зьяўляецца найбольш характэрнай і для Язэпа Нарцызава, састаўляе падставу яго арыгінальнасьці.

Вялікае важнасьці об'ектыўны сацыяльна і культурна-гістарычны факт, які, як бачым і яшчэ ўбачым далей, стаіць за творчасьцю Язэпа Нарцызава, зьмяшчаецца ў тым, што беларускі „нацыянальны геній“, творчы дух беларускага народу—не здаволіваецца ўжо адным сялянскім жыцьцём і зьвязанымі з ім адвечнымі лірычнымі і эпічнымі, а на'т і—сацыяльнымі матывамі, але ўжо пачаў пераходзіць і ў места, усвойвае новыя свабодныя формы творчае актыўнасьці, пароджаныя „меставым духам“...

Гэты новы ў беларускай літэратуры „дух места“, выяўляецца ў творчасьці Язэпа Нарцызава ня толькі ў зьмесьце яго повесьці, якая, як мы бачылі з яго пляну, лёгка, як і яго бацька—арэндар, зьмяняе тэрэн сваіх падзей, пераносячыся з вёскі ў места і наадварот; але, што шмат важней,—і ў самай форме, і „манеры“ повесьці ў тых мэтадах панаваньня над матар'ялам, яго мастацкай абработкі, у самай арганічна-цэльнай вобразнасьці, і—ўрэшце—ў тым цэнтральным усёахопліваючым сымвалізьме, ў тэй агульнай маральна-актыўнай ідэі, якая, як відаць ужо з першай часьці, як можна мяркаваць з агульнага пляну,—праходзіць чырвонай стужкай праз усю повесьць, зьвязываючы ў адзінае арганічнае цэлае ўвесь твор нашага аўтара.

Суліма.

(Канец будзе).

адозьве, кажучы аб праступных руках, ня меў на мыслі жыдоў.

Што-ж цяпер будуць пісаць эндэкі аб „праступных інародцах"?!

„Балахоўцы" за „работай".

Аказываецца, што ня толькі п. Язэп Пілсудскі карыстаўся услугамі балахоўскае і дэнікінскае банды, што ў сваім часе пад фірмай „беларусаў" рабіла пагромы мястэчак і вёсак, якія „вызваляла" спад бальшавіцкае ўлады,—але карыстаецца імі і „хіена". Прынамся „Robotnik" у нядзельным нумары друкуе гэткую заметку:

> Перад 11 сьнежня мінулага году на паўдзённых крэсах стварылася „Towarzystwo Rozwoju Narodowego w Polsce", арганізацыя, якая імкнецца да палітычнага пераварoту ў Польшы ў выдатна рэакцыйным духу, тачней кажучы—манархічным. Гэтая арганізацыя ў лік сваіх сябраў прыймае б. дэнікінскіх і балахоўскіх ахвіцэраў і жаўнераў. Гэты наскрозь маскоўскі элемэнт знаходзіць выдатнае падтрыманьне мясцовых і немясцовых эндэкаў пры замяшчэньні ўрадовых становішч у судзе, на чыгунках і ў адміністрацыі.

Як відаць, „дэмакратычныя" ўрады ўзгадавалі коштам дзяржавы добрых слуг для польскае чорнае сотні... Вось, „мудрая" палітыка п. Пілсудскага!

З УСЯЕ БЕЛАРУСІ.

ЗАХОДНЯЯ БЕЛАРУСЬ.

ХРОНІКА.

Арышт рэдкатара „Вольнага Сьцягу".

27-га гэтага кастрычніка па загаду Судовага Сьледаваццеля 6-га райёну, п. Боброўскага, арыштаваны і пасаджаны ў Лукішскі вастрог рэдактар „Вольнана Сьцягу", Язэп Лагіновіч.

Апэляцыйны Суд. 23 кастрычніка ў Варшаве адбылося паседжаньне Апэляцыйнага Суду, які меўся разглядаць справу 45 беларусаў, засуджаных у вядомым Беластоцкім працэсе. З прычыны таго, што галоўны сьведка абвінавачаньня правакатар Лянкевіч, не зьявіўся, пракурор запрапанаваў адлажыць разгляд справы. Суд згадзіўся на прапавіцыю пракурора і вызначыў справу на 28 сьнежня г. г.

Арышты. Ноччу з 20 на 21 кастрычніка віленская паліцыя зрабіла шмат арыштаў. Быў арыштованы і сябра Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні гр. Я. Туркевіч, але пасьля быў зволънены.

Канфіскаты. Выходзіўшая ў Вільні беларуская газэта „Вольны Сьцяг" па канфіскаце №№ 15, 16 і 17 была зачынена. Выйшаўшая аднаднёўка „Сьцяг Волі" таксама канфіскавана. Цяпер вышла два нумары газэты „Воля Народу".

№ 14 літоўскай тыднёвай газэты „Lietuvos Kelias" канфіскаваны.

У в. Яглевічы, Борцагічскай вол., Косаўскага павету адкрыты сэкрэтар'ят Беларускага пасольскага Клюбу.

Рэдактар зачыненай газэты „Новае Жыцьцё", Язэп Лагіновіч, атрымаў акт абвінавачаньня за тое, што ў № 8 газэты „Новае Жыцьцё" зьмясьціў артыкулы: „Беларускі Клуб у Польскім Сойме", „Незаконны закон", „Цяжкі дух", „Урад Савецкай Украіны ў справе ўсходніх граніц Польшчы", „З падарожы—Краснае", „З беларускага жыцьця", „Беларусы ў Амэрыцы" і „Высылка чужаземцаў", у якіх пракуратура ўбачыла падбураньне чытачоў да бунтаўніцкай і здрадніцкай дзейнасьці і да ненавісьці паміж пасобнымі часткамі мясцовай люднасьці. (Арт. 129 ч. 1 і 6 К. К.).

— „Цантральная Беларуская Школьная Рада гэтым абвяшчае сяброу Таварыства Беларускае Школы, што ёю склікаецца агульны сход сяброу Т-ва на 1-е лістапада (чацьвер) 1923 г. у г. Вільні, у памешканьні Школьнай Рады (Віленская № 12), а 11 гадзіне дня.

Калі на азначаную гадзіну не зьбярэцца устаноулены лік сяброу, сход адкрыецца на 1 гадзіну пазьней і будзе лічыцца правамоцным бяз увагі на лік прыбыушых на гэтую гадзіну сяброу (§ 34 статуту Т-ва)".

Віцэ-Старшыня **Антон Луцкевіч.**

За Сэкрэтара **А. Грыневіч.**

Весткі з вёскі.

В. Груздава, Вялейскага пав.

З девятага на дзесятае кастрычніка паліцыя арыштавала гр. Арсеня Сярэбранікава. У часе вобыску ў яго знайшлі і забралі 2 № Вольнага Сьцягу, 1 № Вызволеньня, 1 № Віленское Утро, адзін ліст з Амэрыкі і некалькі беларускіх кніжок і падручнікаў. Што за прычына яго арэшту мы і дагэтуль ня ведаем. Няўжо толькі за тое, што забралі пры рэвізіі? Дык нам здаецца, што не. Бо каб арыштовывалі за беларускія газэты і кнігі, дык трэба было-б арыштаваць усіх беларусаў у межах Польшчы, а можа нават і некаторых палякоў, бо і яны чытаюць беларускую літэратуру. Прычына тут, здаецца, што—выбары ў Сойм, у якіх Сярэбранікаў прыймаў удзел. Мусіць тыя пратэсты нашых беларускіх паслоў не даюць спакойна спаць крэсовым панам і яны хапаюць наш народ без разбору і садзяць у вастрогі. Але гэтым нас не запужаюць. Чым болей сталь гартуюць, тым болей яна становіцца цьвярдзейшай. Чым болей нас ціснуць, тым болей мы усьведамляемся, тым болей павялічываюцца кадры працаўнікоў на карысьць нашай многапакутнай Бацькаўшчыны.

В. С.

УСХОДНЯЯ БЕЛАРУСЬ.

З Менску.

Галоўны архітэктар ССРБ. Дзеля кантролю і кіраўніцтва будаўнічымі працамі ў краі, пры Эканамічнай Нарадзе Беларусі ўтвараецца пасада галоўнага архітэктара ССРБ.

Лячэбная дапамога тубэркулёзным рабочым. З 20 верасьня пры тубэркулёзным дыспансэры будзе давацца лячэбная дапамога застрахаваным рабочым і служачым.

Прыём будзе рабіцца ва ўсе працоўныя дні ад 6 да 9 гадзіны.

Праверка беспрацоўных. У хуткім часе Народны Камісарыят Працы будзе праводзіць праверку беспрацоўных. Прычым асаблівая ўвага будзе зьвернута на 2 катэгорыі беспрацоўных, сярод якіх ёсьць шмат такіх, якія маюць падсобныя заробкі.

Усе беспрацоўныя будуць падзелены на 3 катэгорыі, згодна іхнаму матар'яльнаму становішчу.

У другую і трэцюю—рэшта.

Беларускія падручнікі. Народны Камісарыят Асьветы апрацаваў другую кніжку пасьля лемантара і гэтымі днямі здаў для друку.

Пісьмо з турмы.

Нашай рэдакцыяй атрыманы гэткі ліст на абрыўку паперы з Косаўскага арыштнага дому ад 28. IX, 1923 г., заадрэсаваны ў Беларускі і Украінскі Пасольскія Клюбы.

Паважаныя грамадзяне! Выбачайце, што пішам на гэткай паперы,—лепшай ня маемо, немагчыма дастаць. 17. IX. 23 г. нашу вёску Яглевічы, Косаўскага павету акружыла паліцыя і на ранку зрабіўшы вобыск арыштавалі—Янку Бахура, Мікалая Перавалоцкага, Антося Клютка і інш., і не даючы акта абвінавачаньня трымаюць іх ужо 9-ы дзень. Прычынай арышту зьяўляецца, як усе мысьляць, іхная прадвыбарная агітацыя, бо іншых грахоў яны ня маюць. У Слоніме ўжо мучацца сотні сялян Палесься, якіх, нібы ў зьвязку з Тэлеханскім нападам, пазаарыштоўвалі і з нялюдзкімі зьдзекамі адаслалі ў Слонім. (Далей ідзець гарачая просьба да паслоў Сойму з клюбу Укр. і Бел. аб прыезьдзе да іх, каб сваей прысутнасьцю спыніць факты нечуванага зьдзеку над вясковай люднасьцю).

Прыяжджаў да нас на Палесьсе пасол з „Wyzwolenia" Кандоўскі. Але ён прыехаў, запісаў каго пабілі шампаламі, прыкладамі, нагамі, з тым і паехаў, а сялян як білі, так і б'юць. (Далей просяць прывезьці з сабой доктара, бо сьляды біцьця ёсьць амаль не на ўсіх зьбітых).

Чакаем вас у Косаўскай турме ў надзеі на Вас, або ў Слонімскай турме.

Далей ідуць подпісы.

Рэдактар-Выдавец **М. Шыла**.

Друкарня Левін і Сын, Вільня, Нямецкая 22.